

Vyhledávání netopýrů na půdách budov pro laiky

ÚVOD	3
DRUHY, SE KTERÝMI SE NA PŮDÁCH MŮŽEME SETKAT	4
VRÁPENEC MALÝ (<i>RHINOLOPHUS HIPPOSIDEROS</i>)	4
NETOPÝR VELKÝ (<i>MYOTIS MYOTIS</i>)	5
NETOPÝR BRVITÝ (<i>MYOTIS EMARGINATUS</i>)	6
NETOPÝR VEČERNÍ (<i>EPTESICUS SEROTINUS</i>)	6
NETOPÝR UŠATÝ (<i>PLECOTUS AURITUS</i>)	7
NETOPÝR DLOUHOUCÝ (<i>PLECOTUS AUSTRIACUS</i>)	7
NETOPÝR VOUSATÝ/BRANDTŮV (<i>MYOTIS MYSTACINUS/BRANDTII</i>)	8
NETOPÝŘI RODU <i>PIPISTRELLUS</i>	8
POBYTOVÉ STOPY	9
ÚKRYTY	10
DOHLEDÁNÍ VLETOVÝCH OTVORŮ	13
JAK NALOŽIT S VÝSLEDKY	14
PRAVIDELNÝ MONITORING	14

Letní kolonie samic netopýra večerního.

Mnoho druhů netopýrů, zejména v letním období, je vázáno na využívání úkrytu v budovách. Některé druhy, které s oblibou používají prostor ve dvojité střeše, za obložněním štítů, za okenicemi a jiné podobné šterbinové úkryty, nepatří k vážněji ohroženým druhům a jsou velmi flexibilní. Pokud by jejich úkryt zanikl, snadno si za něj najdou náhradu a populace těchto druhů to neovlivní (patří sem netopýr hvízdavý, n. nejmenší, n. vousatý, n. Brandtův). U těchto druhů je jen důležité, nechat je vychovat mláďata a umožnit jim, aby mohly na podzim úkryt opustit. Pak z hlediska jejich ochrany, není problém znepřístupnění těchto úkrytů. Naprosto jiná situace je u druhů, které využívají prostory půd, kde velmi často bývají volně zavěšeni nebo zalézají do úkrytů v trámův a podobně (patří sem zejména vrápenec malý, netopýr velký, n. brvitý, n. ušatý, n. dlouhouchý a n. večerní). Tyto druhy mají hluboce zakořeněnou sociální tradici a pro své letní mateřské kolonie využívají po desetiletí stejný úkryt. Jsou velmi konzervativní a přesídlení může být pro kolonii tohoto druhu nepřijatelné. Zde je ochrana úkrytů zásadní. Jak k ní přistupovat, je shrnuto v metodice „Opatření pro ochranu netopýrů v budovách“. Tyto druhy jsou relativně hojné, ale problém je, že vytvářejí hodně početné kolonie, takže zásah do jedné z nich výrazně ovlivňuje populaci. Namnoha půdách najdete i jednotlivé jedince těchto druhů. To jsou samci, kteří mívají více úkrytů a z hlediska ochrany populací netopýřích druhů, u nich není potřeba zaujímat ochrannářské postoje. Důležité jsou větší skupiny (dle druhu 15 až 5000 jedinců), které tvoří obvykle samice za účelem porodu a výchovy mláďat. Tyto tzv. *letní kolonie* je pak potřeba chránit velmi důsledně.

Ovšem abychom mohli něco účelně chránit, je potřeba o těchto koloniích vědět. A zde může pomoci každý, kdo má zájem, i z řad laiků.

Níže uvedu, jak poznat, že na lokalitě netopýři jsou, kde je hledat a i něco málo k určení druhu. Vůbec se nebojte, že provedete určení špatně. Určitě takovou kolonii pak navštíví odborník – chiroptero-log, který druh případně přeurčí. Navíc těchto druhů je pár, takže to určitě zvládnete. A jediný problém je pak v rozlišení netopýra ušatého od n. dlouhouchého. Ale v takovém případě postačí uvést, že jde o kolonii rodu *Plecotus* a ten je nezaměnitelný. Důležité pro realizaci takového vyhledávání netopýrů je prověřit **systematicky celou oblast**, například všechny kostely jednoho vikariátu nebo skupinu sousedících farností, hrady a zámky okresu, školy okresu a podobně. Samotné vyhledávání netopýrů provádíme mezi 10. červnem až 10. srpnem. Jediné, co zohledněte při vytyčování území vašeho zájmu je, zda tam už nějaké letní kolonie nejsou známe (např. z databáze NDOP), a tyto objekty vynechejte. Už je sleduje někdo jiný a není potřeba netopýry zbytečně rušit.

Pro zajištění vstupu na půdu se **musíte vždy domluvit s vlastníkem** či nájemcem budovy. Kontakty dnes snadno najdete na internetu, dokonce u farností jsou kontakty na každého faráře i se seznamem jím obhospodařovaných kostelů na diecézních stránkách. Pokud narazíte na neochotu farářů, doporučuji obrátit se na biskupa o dobrozdání, že s touto činností souhlasí. Většinou vám ho dají bez otálení.

DRUHY, SE KTERÝMI SE NA PŮDÁCH MŮŽETE SETKAT

V této kapitole představím jednotlivé druhy, se kterými se na půdách budov můžete nejčastěji setkat. Budu věnovat pozornost tomu, jak je poznáte, jak početné vytváří kolonie, kde se ukrývají v rámci půdy. Zmíním něco málo o jejich ohrožení a v kterém období je na půdách můžete potkat.

VRÁPENEC MALÝ (RHINOLOPHUS HIPPOSIDEROS)

Menší druh letouna, který vytváří početné kolonie od 20 do 300 jedinců. U tohoto druhu letní kolonie netvoří jen samice, bývá v nich i 10 až 20% samců. Můžete se s nimi na půdách setkat od května až do října. Mláďata se rodí od druhé poloviny června do července. Vzletná jsou už počátkem srpna. Druh patří k velmi citlivým a silně ohroženým.

Determinační znaky: Je nezaměnitelný. Velmi výrazný je blanitý výrůstek na jeho nosu připomínající podkovu. Jedinci tohoto druhu se rádi balí do létací blány a pak svým tvarem připomínají hrušku. Nápadné je, že mláďata zavěšená na břichu samice mají hlavu na opačnou stranu než samice.

Úkrytová strategie: Vrápenec malý je vždy volně zavěšený v prostoru. I když vytváří početné skupiny, jednotliví dospělí jedinci se většinou navzájem nedotýkají. Pouze ve velmi chladných letních dnech se shlukují, aby zajistili teplo pro své potomstvo.

Detail ze skupiny samic vrápence malého se zavěšenými mláďaty.

Jen ve velmi chladných letních dnech se samice vrápence malého takto shlukují.

NETOPÝR VELKÝ (*MYOTIS MYOTIS*)

Jeden ze dvou velkých druhů netopýrů, který vytváří početné kolonie od 50 do 3000 samic. Na půdy přiletí na přelomu května až června, kde záhy rodí svá mláďata. K rozpadu kolonie dochází na počátku září, ale některá mláďata na půdách mohou přebývat až do prvních mrazů. Druh patří k velmi citlivým a silně ohroženým.

Determinační znaky: Nejnápadnější je velikost tohoto druhu. Jeho tělo je dlouhé kolem 8 cm a rozpětí křídel je kolem 40 cm. Nápadné jsou uši, které výrazně přesahují temeno hlavy. Záda jsou hnědá a břicho je bílé. Typickým pobytovým znakem netopýra velkého jsou mohutné hromady guána – netopýřího trusu. Netopýři obecně nebyvají výrazně cítit, kromě dvou druhů. Jeden je právě netopýr velký, páchnoucí po střevlících, kteří jsou jednou ze složek jeho potravy.

Úkrytová strategie: Zejména početnější kolonie netopýrů velkých visí volně zavěšené na bedněni střechy, lafování, trámecích nebo zdech či komínech. Tvoří na sebe nahlučené skupiny. Pokud je v kolonii menší počet jedinců, tak můžou zalézat do úžlabí trámů, do vydlabaných otvorů po čepech. Stejně úkryty preferují i jednotliví samci.

Typická skupina samic netopýra velkého pod střechou v místě, kde se opírá o věž.

Samice netopýra velkého zavěšeny na lafování pod tzv. bobrovkou.

Detail samice kojící mláďe v letní kolonii netopýra velkého.

Menší letní kolonie netopýra velkého tísňící se v úžlabí trámů na vrcholu věže.

NETOPÝR BRVITÝ (*MYOTIS EMARGINATUS*)

Menší druh netopýra, nápadný rezavou barvou, který vytváří středně početné kolonie od 20 do 500 jedinců. Občas najdeme menší skupiny či jednotlivé samice netopýra brvitého v koloniích vrápence malého. U tohoto druhu letní kolonie netvoří jen samice, bývá v nich i 10 až 20 % samců. Můžete se s nimi na půdách setkat od června až do srpna. Mláďata se rodí od poloviny června. Druh patří k velmi citlivým a silně ohroženým.

Determinační znaky: Nejnápadnější na netopýrovi brvitém je jeho rezavá barva s lehce nažloutlým břichem. Jeho srst je delší, než u osadních druhů, a tak občas působí neuspořádaně jako na hrubosrstém jezevčíkovi. Významným poznávacím znakem je pravouhlý zářez ve spodní třetině ušního boltce na jeho vnější straně.

Úkrytová strategie: Bývá většinou volně zavěšený. Rád si sedá v hroznech připomínajících včelí roj na trámy nebo přisedá k trámům u hřebene střechy. Výjimečně využívá i úkryty v úzlabí trámů či po dlabech k čepům.

Skupina samic netopýra brvitého velmi typicky zavěšená na trámu.

Samice netopýra brvitého kojící své mládě.

NETOPÝR VEČERNÍ (*EPTESICUS SEROTINUS*)

Další velký druh netopýra, kterého můžete na půdách potkat. Vytváří menší kolonie od 10 do 30 jedinců. Je velmi plachý, a pokud na něj zasvítíte, okamžitě zalézá do štěrbinového úkrytu. Na půdách se s nimi můžete setkat od června až do srpna. Mláďata se rodí od druhé poloviny června do července. Patří k flexibilnějším druhům a je méně ohrožený než všechny výše uvedené druhy.

Determinační znaky: Je obdobně veliký jako netopýr velký. Na rozdíl od něho má menší uši, které i s křídly jsou tmavé, skoro černé. Zbarvení je hnědavé, na břicho světlejší a na hřbetě má slabý zlatavý melír.

Úkrytová strategie: Můžeme ho nalézt volně zavěšeného, ale raději využívá různé štěrbinové úkryty.

NETOPÝR UŠATÝ (*PLECOTUS AURITUS*)

Menší druh netopýra s nápadně velkými ušními boltci, který vytváří malé kolonie od 6 do 30 samic. Můžete se s nimi na půdách setkat od června do srpna. Mláďata se rodí od druhé poloviny června do července. Druh patří k těm flexibilnějším a je méně ohrožený než všechny výše uvedené druhy.

Determinační znaky: Nejvýraznějším znakem tohoto druhu jsou obrovské ušní boltce, mají jen o málo kratší délku, než je tělo netopýra. V klidu tyto ušní boltce skládá, takže působí jako stočené rohy. Netopýr je hnědě zbarvený s nažloutlým břichem. Výrazné jsou žlázy na nose, které působí, jako by měl netopýr opuchlý čumák.

Úkrytová strategie: Většinou vyhledává štěrbinové úkryty, jako jsou úzlabí trámů, dlaby pro čepy v trámech, spáry mezi trámem a dřevěnou příložkou, dutiny ve zdi a pokud je plášť střechy umístěn na latě, tak se velmi rádi ukrývají nad trámy. Můžeme je ale vidět i ve volném prostoru. Často jejich přítomnost na půdě prozradí čerstvý trus. Není nic překvapivého, že i při velké pečlivosti ho při kontrole nenajdeme ani na objektech, kde víme, že tento druh žije. Proto doporučuji při zjištění slabé vrstvy guána z drobných peletek s přítomností čerstvých bobků, které leží jen na malých plochách, provést kontrolu opakovaně a to nejlépe před stmíváním.

Středně velká kolonie netopýra ušatého na půdě kostela v Chrbolech.

NETOPÝR DLOUHOUCHÝ (*PLECOTUS AUSTRICUS*)

Další menší druh netopýra s nápadně velkými ušními boltci, který je dvojníkem předchozího druhu. Vytváří malé kolonie od 6 do 30 samic. Můžete se s nimi na půdách setkat od června do srpna. Mláďata se rodí od druhé poloviny června do července. I když druh patří k flexibilnějším, je jedním z mála netopýrů, kteří výrazně ubývají. Je velmi vzácný a vyžaduje velmi přísnou ochranu.

Determinační znaky: Jak jsem již výše uvedl, druh je dvojníkem netopýra ušatého. Od něj se ale přeci jen liší. Je o něco málo větší a jeho zbarvení je spíše šedivé. Výrazný je palec na křídle, jehož délka bez drápu nepřesahuje 6 mm. Netopýr ušatý má tento prst delší.

Úkrytová strategie: Je naprosto stejná jako u netopýra ušatého.

Skupina samic s mláďaty.

NETOPÝR VOUSATÝ/BRANDTŮV (*MYOTIS MYSTACINUS/BRANDTII*)

Dva druhy velmi malých netopýrů, které jsou si ještě víc podobné, než je tomu u rodu *Plecotus*. Běžně tyto druhy využívají štěrbinové úkryty na plášti budov. Ale občas se s nimi můžeme setkat i uvnitř půd. V několika případech jsem tyto netopýry zaznamenal ve věžích kostelů, kde jako úkryt využívali spáru mezi bedněním a plechovou krytinou. Občas někteří, zejména mladí jedinci, prolezou mezi prkny dovnitř půdy. Jejich kolonie jsou převážně v blízkosti lesů.

NETOPÝŘI RODU *PIPISTRELLUS*

Jedná se o dva naše nejmenší druhy netopýrů, a to jednak netopýra hvízdavého (*Pipistrellus pipistrellus*) a netopýra nejmenšího (*Pipistrellus pygmaeus*). Tyto druhy jsou hnědě zbarvené, jediným vizuálním rozdílem je to, že netopýr nejmenší má světlejší obličej, uši a křídla. Oba druhy nejraději využívají štěrbinové úkryty na pláštích budov, spáry ve zdech a podobně. Občas se ale kolonie objeví i na půdě, kam prolézá právě z uvedeného štěrbinového úkrytu, třeba ve dvojité střeše. Vyrovnané využívání, jak štěrbinového úkrytu, tak i volného prostoru jen na kraji půdy, je časté u netopýra nejmenšího. Jeho kolonie doprovází i typický zápach.

Světle zbarvené samice s tmavěji zbarvenými mláďaty netopýra nejmenšího se drží poblíž pozednice, za níž je štěrbinový vlez do tohoto úkrytu.

DALŠÍ DRUHY

Kromě uvedených netopýrů se na půdách může velmi vzácně objevit netopýr severní (*Eptesicus nilssonii*), který je zbarven černohnědě se zlatavým melírem. Jedná se o štěrbinový druh. Podobně se chová i netopýr pestrý (*Vespertilio murinus*), který se od předchozího liší stříbrným melírem a u ucha má spodní lalůček protažený až do koutku tlamky. Asi nejméně pravděpodobné na půdách domů je setkání s velkým druhem - netopýrem rezavým (*Nyctalus noctula*). Tento rezavohnědý netopýr využívá jako úkryty nejčastěji spáry ve zdivu, které mu připomínají jeho přirozený úkryt ve skalách. Velmi výjimečně se ale může objevit uvnitř věží i na půdách.

POBYTOVÉ STOPY

Pobytových stop po netopýrech na půdách je celá řada. Asi nejnápadnější je trus. Pokud je na půdě i početná skupina netopýrů, tak je často nahromaděn v mohutných vrstvách. Ovšem někdy tvoří jen slabý poprašek, či tvoří drobné ostrůvky, kde vznikají slabší vrstvičky. Po samcích můžeme zaznamenat i jen jednotlivé bobky. Netopýří trus se podobá trusu hlodavců, ale dá se velmi snadno poznat. Pokuste se bobek uchopit a mezi dvěma prsty ho rozmáchnout. Starší trus hlodavců je tvrdý a nejde rozmáchnout ani za použití velké síly, čerstvý je mazlavý. Oproti tomu netopýří se velmi lehce rozmělní na prášek, ve kterém jsou patrné lesklé zbytky nestravitelných částí hmyzu (tykadla, nožky, krovky a křídla). Ovšem netopýří trus může být i starý a nás zajímá víc ten čerstvý. Ten poznáme také velmi snadno. Čerstvé peletky trusu jsou lesklé, zatímco staré jsou matné, zaprašené.

Další pobytové stopy jsou méně výrazné, ale pro nás docela zásadní. Mnoho netopýrů využívá štěrbinové úkryty. Obecně místa, kde netopýři prolézají nebo se zavěšují, jsou tmavě zabarvená a vyleštěná od jejich srsti. Mnohdy je tento tmavohnědý flek lemován bílým nebo nažloutlým okrajem, což je zkrystalizovaná sůl z moči. Ve velkých koloniích tyto krystaly soli mohou vytvářet i krápníkovité útvary.

Poslední pobytovou stopou jsou kadavery (těla uhynulých jedinců). Ty se někdy rozloží a zbyde z nich jen kostřička, ale často se vysuší a v podobě netopýří mumie vydrží i řadu let. Mnoho kadaverů zůstává zavěšeno.

Úkryt v úžlabí je pro netopýry velmi typický. Poznáme ho, i pokud v něm není netopýr. Jednak je bez pavučin a v jeho horní části jsou tmavohnědé fleky (to jak dřevo netopýři vyleštili a umazali svými těly) s bílým okrajem na spodku (což je vykrystalizovaná sůl z moči netopýrů).

ÚKRYTY

Hodně druhů netopýrů zůstává na půdách volně zavěšeno, většinou mají i v prostoru půdy jedno či několik oblíbených stanovišť, kde se drží. Ovšem méně početné kolonie či jednotliví jedinci, vyhledávají různé štěrbinové úkryty. Asi nejběžnější je úžlabí mezi trámy. Je to nejčastěji v místech, kde se více krokvi sbíhá do jednoho místa (např. špička věže, napojení krokvi nad presbytářem, apsidou k hřebeni, horní špička valb střechy apod.). Velmi oblíbeným úkrytem jsou dlaby pro čepy dalších trámů. A je jedno, zda je čep z tohoto dlabu vypadlý nebo je kolem čepu v dlabu dostatek místa, aby do něj netopýr залезl. Oblíbené jsou i škvíry (1 až 5 cm široké) mezi trámem a zdí, mezi dvěma trámy, mezi trámem a příložkou nebo mezi prkny. Velmi oblíbeným úkrytem je prostor nad krokve, pokud je na nich instalováno laťování a na něm pak je teprve umístěný svrchní plášť střechy (prkenný, tašky a pod.).

Díky oddálení pláště střechy od krokvi výškou latě je nad trámem dostatečný úkryt.

Zejména v tropických dnech netopýři vyhledávají úkryt v dutinách ve zdi, nejčastěji to zaznamenáme u netopýrů rodu *Plecotus*. Tyto dutiny mohou být nejen ve štítech, ale i ve zdi pod pozednicí, nízko nad podlahou půdy. Mnohdy jsou tyto dutiny pozůstatky po zazedění původních dřevěných konstrukcí, které vyhnily a dnes jsou nahrazeny jinak ukotvenými trámy.

V praxi jsem se setkal i s dosti neobvyklými úkryty, kdy netopýři (opět rod *Plecotus*) prolezli z půdy až do prostoru lodě kostela. Nalezli si pak štěrbinový úkryt v oltáři nebo uvnitř duté sochy, velmi oblíbená je i škvíra za zavěšenými obrazy.

Malá kolonie netopýra ušatého ukrytá v horním úžlabí trámů.

Tito netopýři nejmenší se ukrývají v úzkém úžlabí trámů ve špičce věže kostela.

Část kolonie netopýra ušatého ukrytá v dlabu pod jiným začepovaným trámem. Někdy jsou netopýři zalezlí velmi hluboko a jsou proto velmi špatně vidět.

Dlab v trámu, ze kterého vypadl čep, je vítaným úkrytem pro část kolonie netopýra brvitého.

Skupina samic netopýra ušatého ukrytá ve škvíře mezi zdí štítu a krokví.

Několik netopýrů ušatých v dutině ve zdi. Velmi častý úkryt v horkých až tropických dnech.

Samice netopýra večerního zalézají do štěrbinového úkrytu.

Pod plechovou krytinou je někdy stará dřevěná šindelová střecha. Tato kombinace skýtá velké množství štěrbinových úkrytů. Zde vidíme část těla samice netopýra ušatého.

Mezi neobvyklé úkryty patří škvíry za obrazy v prostoru lož kostela. Vpravo vidíme kolonii netopýra dlouhouchého, kde samice s mláďaty využívají prostor za obrazem. Část kolonie je zavěšena na zdi a část na plátně obrazu. Bohužel tím cenný obraz velmi trpí, jak je vidět na obrázku vlevo. Netopýři moč rozpustila barvy na části malby. Dalšímu poškozování obrazu bylo zabráněno instalací DTB paropropustné fólie na zadní stranu rámu, čímž netopýři nemohou k plátnu, ale na zdi mohou opět být.

Dalším překvapivým úkrytem je dutina v soše. Sochy na oltáři kostela v Medonosech jsou sádrové odlitky, které jsou duté. Na obrázku vlevo vidíme početnou kolonii samic s mláďaty (více než 40 jedinců) uvnitř sochy anděla, který stojí na pravém obrázku v jeho levé části. Do sochy se netopýři dostávají díky ulomenému rohu podstavce. Dle dlouhodobého monitorování této lokality úkryt v soše používají velmi často.

DOHLEDÁNÍ VLETOVÝCH OTVORŮ

Chránit vletový otvor je alfa a omegou udržení letní kolonie na svém místě. Proto je dobré, je najít. U početných kolonií to nebývá až takový problém. Pokud takovýto vletový otvor nenajdeme pomocí pobytových stop (zašpinění od prolézání, trus), můžeme objekt pozorovat po západu slunce a zjistit, odkud netopýři vyletují. U menších kolonií jde o téměř neřešitelný úkol. Nejčastěji používané vletové otvory, které jsem zaznamenal, jsou například škvíra mezi zdi štítu a bedněním střechy, většinou hned pod hřebem. Dále různá okna ve štítu budovy, včetně oblíbených kruhových větracích otvorů. Na kostelech se netopýři velmi rádi do prostoru půdy dostávají skrze žaluziová okna ve věži. Anebo - pokud zde jsou dřevěné okenice, prolézají podél nich po zdi. Zaznamenali jsme i prolézání po zdi za pozednici. Většina vletových otvorů nejsou ani velké otvory, ale spíše jen úzké škvíry. Uvědomme si, že netopýři samice, když jsou gravidní, nebo později, když létají se svým mláďetem, raději přistanou a otvorem prolézají. Jediný druh, který preferuje prolétávání, je vrápenec malý. Ten je pak schopný proletovat i několik metrů vysokými a při tom poměrně úzkými vertikálními prostorami, jako jsou komíny.

Žaluziové okno je vletovým otvorem na půdu kostela. Jeho zašpinění od netopýřů a jednotlivé bobky ukazují, že je tento vletový otvor používán. Olezlé drátěné pletivo s oky 40x40mm bez problémů proleze i netopýř velký, ale brání vnikání holubů.

JAK NALOŽIT S VÝSLEDKY

O nalezení kolonie netopýrů a o tom, proč a jak ji chránit, je potřeba informovat vlastníka a nabídnout mu i pomoc při řešení možných střetů s netopýry (oprava střechy, užívání půdy, úklid trusu atd.). Velmi doporučuji u vstupu na půdu umístit informační ceduli, že zde jsou netopýři, jsou chráněni a před zásahem do lokality je potřeba získat výjimku ze zákona. Ve výjimce orgán ochrany přírody stanoví pravidla, jak lze realizovat případné záměry dotýkající se půdního prostoru. V každém případě neříkejte, že netopýři jsou chráněni a nic se nesmí s půdou a střechou dělat. Informujte, že vše se dá realizovat, jen je potřeba mít na netopýry ohled a práce směřovat do nekolizního období. Určitě o zjištěných výsledcích informujte místně příslušné orgány ochrany přírody, zanechte získaná data do databáze NDOP a též doporučuji informovat chiropterologa, který by kolonii navštívil a potvrdil nebo poupravil vámi zjištěná data. Pokud žádného chiropterologa neznáte, určitě vám kontakt poskytne Česká společnost pro ochranu netopýrů (ČESON). Pokud je na půdě větší množství trusu, můžete pak třeba z prostředků PPK realizovat úklid nebo instalovat podlážku. Některé kolonie pak vyžadují každoroční péči.

PRAVIDELNÝ MONITORING

Údaje o počtu netopýrů v letní kolonii jsou velmi důležitým údajem pro vlastní ochranu netopýrů (jednotliví samci se nemonitorují, není to zásadní údaj). Proto se každoročně realizuje monitoring, většinou v červnu, ale je možné ho realizovat i v červenci. Důležité je, aby to bylo každý rok zhruba v obdobný čas, aby data byla snadno srovnatelná (jedná se o to, zda se počítají jen samice nebo samice s mláďaty). Monitoring letních kolonií v ČR koordinuje ČESON a většinou ho zajišťuje odborný chiropterolog, ale určitě, pokud jste kolonii našli a budete mít zájem, vás vezme s sebou. Ovšem odborníků chiropterologů je v ČR málo a může se stát, že tento monitoring přenechá na vás, konec konců počítat umí každý, i když ve shluku pohybujících se netopýrů to je opravdu náročné. Důležité ale je, že tento monitoring můžete realizovat pouze se souhlasem majitele.

© 2021

ZO ČSOP 36/02 při správě CHKO Jizerské hory

☎ 603 780 392

e.mail: chiroptero.dan@gmail.com

Autor textu a fotografií: Daniel Horáček

Odborná a jazyková korektura: Eva Józová, Petra Schnitzerová, Eva Cepáková a Jiří Šafář